

QUESTIONS OBERTES

DE PEUS A TERRA

Les narracions de viatges, un dels gèneres literaris que han exercit una suggestió més forta damunt els somiadors de totes les edats, declinen amb tendència a desaparèixer. Es moren, com moltes altres coses, a les mans del turisme. Actualment, cal que un escriptor tingui una gran bona fe per a fer-se retratar espitregat i amb una escopeta a les mans, en companyia d'un guia fosc de pell, a les vores d'un riu americà o asiàtic. El lector té la inevitable impressió que el literat viatger s'ha descobert la pitrera moments abans de disparar la màquina, i que el tigre que té sota els peus és llogat. I, encara, llogat en forma de pell farcida, una simple dissecció protegida contra les arnes per productes químics moderns.

Les coses fan aquest efecte i, ara per ara, no apunten la tornada cap a la puresa inicial. És trist, per exemple, fer hores de camí i enfilear-se en un cingle més aviat difícil per veure una piràmide, i trobar-se que a dalt ja hi ha — arribada per carretera — una excursió col·lectiva, un conjunt de senyors i senyores (potser rodanxons i tot) esvalotats per la novetat però sense senyals de cansament. En aquestes condicions, la pretensió d'explicar un monument històric vist a contrallum pels ulls del qui acaba de pujar per un pesat camí de cabra, fa pensar en una anada contra el calendari. És, de debò, la fi d'un gènere o la seva radical transformació.

Els motors tèrmics, la ràdio i el radar, no podem pas dir que hagin matat la imaginació, però l'han posada en estat de coma, contra tot el que semblava que en podíem esperar. Abans, fa ben poc temps, quan una excursió anava malament, la literatura hi feia entrada; un naufragi o una expedició perduda esbantanaven les portes del misteri. Ara, no tant: un avió que cau convida a la llista telegràfica i a l'obituari ràpid, i perquè una caravana es perdi, cal tenir-ne moltes ganes.

En general, doncs, la literatura torna a emprendre viatges cap endins, exploracions interiors en el sentit anímic, o bé — quan l'ambició és més modesta — torna als passeigs descriptius dels paisatges que l'escriptor té més a prop. En termes simbòlics, això és bo. Ja s'ha dit molt, amb recel i ressentiment contra les estàtiques i els pressupostos, que abans d'anar a la lluna l'home hauria de conèixer ben bé el seu barri, la casa on viu i les parets que l'aixopluguen. — PERE CALDERS.